

Justitiedepartementet

I november 2019 fick jag i uppdrag att utreda vissa frågor med anledning av att flottningen numera upphört i Sverige.

Jag får härmed överlämna promemorian Avveckling av flottningslagstiftningen?

Stockholm i augusti 2020.

Bertil Bengtsson

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Författningsförslag	7
1.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled	7
1.2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled.....	8
1.3 Förslag till lag om upphävande av kungörelse (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled.....	9
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd.....	10
1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken	11
1.6 Förslag till lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149).....	12
1.7 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808).....	13
1.8 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	14
1.9 Lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegoods	16
2 Utredningens arbete	17
3 Gällande regler om flottning	19
4 Rundfråga till länsstyrelserna	25

5	Allmänna synpunkter	31
6	Behövs lagstiftning om flottning?.....	33
7	Konsekvenser	43
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	45
9	Författningskommentar	47
Bilaga 1	Utredningsuppdraget	49
Bilaga 2	Utkast till lagstiftning om flottningsanläggningar.....	53

Sammanfattning

Utredningsuppdraget syftar till en avveckling av flottningslagstiftningen, sedan flottningen i Sverige upphört på 1990-talet. Enligt promemorian saknas det anledning att räkna med att flottningen skulle återupptas i en framtid under sådana förhållanden att den nuvarande lagstiftningen alltså skulle innebära en lämplig reglering. Det finns alltså inte något skäl att behålla denna med tanke på ett återupptagande.

Ett problem sedan flottningen upphört är emellertid vad som ska ske med alla de anläggningar av olika slag som finns kvar i vatten dragen och på deras stränder. Sådana anläggningar anses sakna ägare och underhållsansvarig. Delvis används de numera för andra ändamål, men de flesta ligger oanvända; många av dem innebär risker för miljön eller för skador av annat slag. I promemorian diskuteras en ordning där enligt beslut av länsstyrelsen de skulle få övertas av ägaren av den fastighet där de finns eller upplåtas till någon annan för att nyttjas mot att denne övertar anläggningens underhåll. Bortskaffandet av en anläggning skulle kräva tillstånd, såvitt gäller utrivning av domstol och i andra fall av länsstyrelsen. I en bilaga till promemorian har intagits en skiss till lagstiftning med detta innehåll.

Utredningen har dock avstått från att nu lägga fram ett lagförslag med denna innebörd, eftersom det är oklart hur det skulle gå ihop med sådana mera omfattande reformer av vattenlagstiftningen som för närvarande övervägs i Miljödepartementet. Lagstiftningsfrågan bör bedömas i ett sådant större sammanhang. Förslaget i promemorian är därför begränsat till att ange en rad lagar eller lagbestämmelser som bör upphävas eller ändras med anledning av flottningens upphörande.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled

Härigenom föreskrivs att lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled ska upphöra att gälla.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.
2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om en förvaltare enligt 82 a § och dennes verksamhet, om förvaltaren utsetts före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om upphävande av lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled

Härigenom föreskrivs att lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled ska upphöra att gälla vid utgången av 2021.

1.3 Förslag till lag om upphävande av kungörelse (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled

Härigenom föreskrivs att kungörelse (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled ska upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.
  2. Den upphävda kungörelsen gäller dock fortfarande i fråga om förvaltare enligt 82 a § lagen (1991:426) om flottning i allmän flottled och dennes verksamhet, om förvaltaren utsetts före ikraftträdandet.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1918:163) med vissa bestämmelser om sjöfynd¹ ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Bestämmelser om vissa äldre sjöfynd finns i kulturmiljölagen (1988:950). Särskilda bestämmelser om hittegods finns i lagen (1938:121) om hittegods. *Särskilda bestämmelser om sjunket eller ilandflutet virke finns i lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled.* Bestämmelser om ensamrätt till bärgning finns i lagen (1984:983) om ensamrätt till bärgning.

Föreslagen lydelse

9 §²

Bestämmelser om vissa äldre sjöfynd finns i kulturmiljölagen (1988:950). Särskilda bestämmelser om hittegods finns i lagen (1938:121) om hittegods. Bestämmelser om ensamrätt till bärgning finns i lagen (1984:983) om ensamrätt till bärgning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Lagen omtryckt 1984:984.

² Senaste lydelse 2013:537.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

I fråga om allmänna flottleder skall *fortfarande tillämpas* bestämmelserna i vattenlagen (1983:291) om

1. rådhöghet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2,

2. särskilda tvångsrätter i 8 kap. 1 § första stycket 3,

3. ersättning i 9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §,

4. prövningen av vattenmål i 13 kap. 13 § första stycket 8,

5. utrivning i 14 kap. 3 §, och

6. omprövning i 15 kap. 9 §.

Vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen *skall* i stället gälla mark- och miljödomstolen.

Utöver vad som har sagts nu gäller vattenlagen (1983:291) även i den utsträckning som framgår av 7 och 13 §§ lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled samt i 12 och 25 §§ lagen (1976:997) om vattenförbund.

I fråga om allmänna flottleder *ska* bestämmelserna om *utrivning i 14 kap. 3 §* vattenlagen (1983:291) *fortfarande tillämpas*.

Vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen *ska* i stället gälla mark- och miljödomstolen.

Utöver vad som har sagts nu gäller vattenlagen (1983:291) även i den utsträckning som framgår av 12 och 25 §§ lagen (1976:997) om vattenförbund.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2010:936.

1.6 Förslag till lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149)

Härigenom föreskrivs att 55 § anläggningslagen (1973:1150) ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Skall väg byggas så att den korsar eller *eljest* berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller *flottled*, är förvaltningen av denna andra trafikled berättigad att ombesörja de anordningar som *föranledes därav*.

Verkställer förvaltningen *ej* själv detta arbete, *skall* förvaltningen övervaka arbetet och, om anordningarna *icke utföres* på ett för trafiken betryggande sätt, i god tid anmäla förhållandet hos vederbörande myndighet, som får meddela de föreskrifter som behövs.

Föreslagen lydelse

55 §

Ska väg byggas så att den korsar eller *annars* berör allmän väg, järnväg, spårväg eller kanal, är förvaltningen av denna andra trafikled berättigad att ombesörja de anordningar som *föranleds av det*.

Om förvaltningen *inte* själv *verkställer* detta arbete, *ska* förvaltningen övervaka arbetet och, om anordningarna *inte utförs* på ett för trafiken betryggande sätt, i god tid anmäla förhållandet hos vederbörande myndighet, som får meddela de föreskrifter som behövs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

1.7 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 5 § miljöbalken (1998:808) ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap. 5 §¹

Kungörelsen ska delges

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökan berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn *eller flottled* som är allmän,

2. styrelsen för ett av ansökan berört vattenförbund samt styrelsen eller någon annan som förvaltar en berörd samfällighet enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser,

3. ägaren av en anläggning för tillgodogörande av vattenkraft, om med ansökan avses ianspråktagande av den tillgodogjorda kraften,

4. ägaren av den strömfallsfastighet från vilken andelskraft tillhandahålls, när det är fråga om en ansökan enligt 7 kap. 1 § andra stycket 3 lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och

5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 21 kap. 1 a § första stycket 6 eller 7 miljöbalken.

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökan berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn som är allmän,

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2010:923.

1.8 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § kustbevakningslagen (2019:32) ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Kustbevakningens direkta brottsbekämpning omfattar brott som rör

1. skyddslagstiftning i	
a) lagen (2004:487) om sjöfartsskydd,	
b) skyddslagen (2010:305), och	
c) lagen (2016:319) om skydd för geografisk information,	
2. sjötrafik och sjösäkerhet i	
a) lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,	
b) <i>lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled,</i>	
c) mönstringslagen (1983:929),	b) mönstringslagen (1983:929),
d) sjölagen (1994:1009),	c) sjölagen (1994:1009),
e) lagen (1994:1776) om skatt på energi,	d) lagen (1994:1776) om skatt på energi,
f) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,	e) lagen (1998:958) om vilotid för sjömän,
g) fartygssäkerhetslagen (2003:364),	f) fartygssäkerhetslagen (2003:364),
h) lagen (2006:263) om transport av farligt gods, och	g) lagen (2006:263) om transport av farligt gods, och
i) barlastvattenlagen (2009:1165),	h) barlastvattenlagen (2009:1165),
3. vattenförorening och miljö i	
a) 10 kap. 1 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, och	

b) 29 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken i fråga om utsläpp från fritidsfartyg, samt 29 kap. 2–2 b §§, 4 § första stycket 1 j i fråga om otillåten hantering av ammunition som innehåller bly, 4 a § och 8 § första stycket 12 och 13 samma balk,

4. överträdelse av fiske- och jaktlagstiftning i

a) jaktlagen (1987:259),

b) fiskelagen (1993:787),

c) lagen (1994:1709) om EU:s förordningar om den gemensamma fiskeripolitiken, och

d) vapenlagen (1996:67),

5. fornminnen och vrak i

a) 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950), och

b) lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, och

6. Sveriges maritima zoner i

a) lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, och

b) lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.

Brott som har begåtts i Sveriges maritima zoner omfattas alltid av den direkta brottsbekämpningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ytterligare brott med endast böter i straffskalan ska ingå i den direkta brottsbekämpningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

1.9 Lag om ändring i lagen (1938:121) om hittegods

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1938:121) om hittegods ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om fartygslämningar och fornfynd, om sjöfynd samt om virke som sjunkit i allmän flottled eller flutit i land vid en sådan flottled finns det särskilda bestämmelser.

11 §¹
Om fartygslämningar, fornfynd och sjöfynd finns det särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse 2014:605.

2 Utredningens arbete

Utredningens direktiv framgår av *bilaga 1*.

Utredningsuppdraget gäller alltså avveckling av nuvarande lagstiftning om flottning, sedan sådan verksamhet upphört sedan 1990-talet i Sverige. I detta sammanhang uppkommer frågor om vad som ska ske med de flottningsanläggningar av olika slag som alljämt finns i vattendrag och på deras stränder. Många av dem saknar numera användning, andra brukas för andra ändamål än flottning. Utredningen har funnit det angeläget att få en överblick över vad som för närvarande sker med dessa anläggningar för att kunna ta ställning till frågan i vad mån det behöver regleras när bestämmelserna om flottningens bedrivande ska upphävas. I detta syfte utsändes i december 2019 en rundfråga bland länsstyrelser, och dessutom inhämtades yttranden från några andra myndigheter – Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet. Resultaten sammanfattas i det följande (avsnitt 4).

3 Gällande regler om flottning

I den följande översikten tas bara upp regler som på ena eller andra sättet särskilt berör flottning.

Lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled innehåller utförliga regler om flottningens bedrivande. Enligt 1 § har var och en rätt att flotta i allmänna flottleder i enlighet med lagens bestämmelser. Frånsett innehavare av vissa jordbruksfastigheter ska de som flottar i en allmän flottled som upplåtits till allmänt begagnade utgöra en flottningförening (2 §, jfr 3 §) Lagen innehåller regler bl.a. om utförande av anläggningar och åtgärder som behövs för allmän flottled, om ersättning för flottningsskada, om bestämmelser rörande flottledens upplåtande och begagnande, om årsavgifter, om underhållsfond till utjämnande av underhållsutgifterna, om flottningföreningar, om ordningsföreskrifter för deltagande i allmän flottning, om tillsyn av länsstyrelsen över allmänna flottleder och flottningföreningar, och om avlysning av allmän flottled. Angående avlysning stadgas bl.a. Har allmän flottled blivit avlyst, får var och en ta upp sjunket virke med rätt att fritt förfoga över det, dock först efter tillsägelse till virkets ägare eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen att avlägsna virket; sedan tre år gått från avlysningen behövs inte tillsägelse (73 § andra stycket) Länsstyrelsen ska föra förteckning över allmänna flottleder som finns inom länet (76 a §). – Om allmän flottled avlyses och dess tillgångar överstiger skulderna ska behållningen användas för att bortskaffa sådana flottledsanordningar som kan orsaka skada eller olägenhet och för att iordningställa vattendraget och intilliggande område i ett från företrädesvis fiske- och naturvårdssynpunkt lämpligt skick. Behållning som finnes kvar sedan behövliga återställningsåtgärder vidtagits ska användas på sätt regeringen bestämmer. Efter avlysning ska länsstyrelsen utse särskild förvaltare att överta den avlysta flottledens tillhörigheter och vidta erforderliga åtgärder samt låta

utföra behövliga återställningsåtgärder (82 a §). Närmare regler om förvaltarens verksamhet finns i kungörelsen (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled.

När 1983 års vattenlag tillkom ansågs med hänsyn till flottningens minskade betydelse det inte motiverat med någon genomgripande omarbetning av flottningsslagsstiftningen. Frågor om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled borde bedömas av regeringen med möjlighet till delegation till länsstyrelserna och regleras i en särskild lag. I denna lag, lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled, förekommer regler som delvis utgår från att flottleder behövs i fortsättningen. Av intresse här är främst bestämmelserna om avlysning. En allmän flottled ska enligt 2 § helt eller delvis avlysas om flottningen kan anses vara nedlagd, om flottleden inte längre behövs eller om flottleden utgör hinder för något annat företag som är av större allmän betydelse än flottleden. Beslut om avlysning meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer (3 §). – I övrigt skedde samtidigt vissa ändringar i vattenlagens bestämmelser om flottning vilka här saknar intresse.³¹

Vid tillkomsten av miljöbalken, då 1983 års vattenlag upphävdes, konstaterades att det numera inte förekom någon flottning av betydelse i Sverige. Ett antal flottningsanläggningar fanns dock kvar. Sådana anläggningar kunde i framtiden behöva rivas ut. Några särskilda regler om flottning ansågs inte behövliga i miljöbalken. I motiven framhölls bl.a. följande. Sedan en allmän flottled avlysts och även i andra fall kunde det bli aktuellt att riva ut flottningsanläggningar. Sådana åtgärder utgör vattenföretag. – Utöver de generella bestämmelserna om vattenföretag finns i vattenlagen ett antal bestämmelser som särskilt avser allmänna flottleder: om rådhighet (2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2), särskilda tvångsrätter (8 kap. 1 § första stycket 3), ersättning (9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §), prövningen av vattenmål (13 kap. 13 § första stycket 8 och 24 § 1), utrivning (14 kap. 3 §) och omprövning (15 kap. 9 §). I motiven konstaterades att fast flottningen upphört det fanns ett antal flottningsanläggningar kvar, vilka i framtiden kunde behöva rivas ut. Några särskilda regler om flottning behövdes inte i miljöbalken, däremot skulle i övergångsbestämmelserna till balken anges att de nämnda särskilda bestämmelserna i vattenlagen

³¹ Se prop. 1981/82:130 s. 146 f.

alltjämt skulle tillämpas. De upptogs i 16 § lagen om införande av miljöbalken. Här kan bl.a. nämnas att enligt 14 kap. 3 § anläggningar för en allmän flottled som är avlyst får bortskaffas efter tillstånd av vattendomstol (numera mark- och miljödomstol). Sådant tillstånd får ges till staten, en kommun eller ett vattenförbund, särskild förvaltare som avses i 82 a § lagen om flottning i allmän flottled samt den som kan lida men av att anläggningarna bibehålls. Den som får tillstånd att bortskaffa en anläggning får fritt förfoga över den.² Om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av anläggningarnas bortskaffande, behövs inte något tillstånd av domstol; medgivande krävs dock av eventuell särskild förvaltare. Vill en fastighetsägare vars fastighet skulle skadas av att en anläggning i flottleden bortskaffas överta anläggningen kan domstolen förordna om detta. Sådant förordnande kan meddelas också för den som vill använda anläggningen för ett vattenföretag eller för staten, en kommun eller ett vattenförbund till skydd för allmänna intressen. – Bestämmelserna avser alla anläggningar som har uppförts för flottleden, inte bara vattenanläggningar.

Om utrivning föreskrivs numera i 11 kap. 19 § miljöbalken att tillstånd enligt miljöbalken alltid ska lämnas till utrivning av en vattenanläggning i ytvatten, om inte förordnande meddelas enligt 11 kap. 20 §. Sådant förordnande får meddelas på begäran av ägaren av en fastighet som skulle skadas av utrivningen och innebära att skyldigheten att underhålla anläggningen och fullgöra andra skyldigheter som ligger på anläggningens ägare ska övergå på fastighetsägaren till dess något annat bestäms. Till skydd för allmänna intressen får efter åtagande ett sådant förordnande också meddelas för staten, en kommun eller ett vattenförbund. Förordnande får dock inte meddelas om det kan antas att fastighetsägaren inte kan fullgöra skyldigheterna eller om det med hänsyn till den sökande eller till allmänna intressen anses mera angeläget att anläggningen rivs ut. Om ägaren av anläggningen vållas skada av att anläggningen bibehålls ska den som övertar anläggningen betala skäligen ersättning för skadan. Att en ansökan om utrivning sker är en nödvändig förutsättning för att man på detta sätt ska kunna flytta över underhållsansvaret på annan.³

² Prop. 1997/98:45 s. 617.

³ Se SOU 2014:35 s. 488 f.

Bestämmelserna innebär att tillstånd till utrivning endast kan vägras om någon annan får överta ansvaret för anläggningen.⁴ Anläggningar i vatten kan dock vara skyddade enligt kulturmiljölagen eller kräva rivningslov enligt plan- och bygglagen (2010:900). I övrigt gäller miljöbalkens mål- och hänsynsregler, och villkor om skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått kan meddelas, bl.a. om skyldighet att vidta återställningsåtgärder.

De nu återgivna bestämmelserna reglerar alltså hanteringen av flottningsanläggningar och flottat timmer. De ger däremot inget besked rörande ägarförhållandena i fråga om sådan egendom.

I betänkandet SOU 2014:35 tog Vattenverksamhetsutredningen upp vissa frågor om allmänna flottningsanläggningar. Bland annat framhölls där följande. Sedan flottningen upphörde, fanns i många fall övergivna dammar och andra anläggningar i avlysta allmänna flottningsleder där det var svårt att hitta någon ansvarig. När flottningsföreningen upphört med sin verksamhet fanns visserligen möjligheten att en särskilt utsedd förvaltare tar hand om föreningens tillgångar och vidtar behövliga åtgärder enligt 82 och 82 a §§ flottningslagen, men saknas sådan förvaltare svarade ingen för anläggningen. Enligt utredningen fick då anses att anläggningen saknade såväl ägare som ansvarig. Utredningen framhöll att i detta fall en tillämpning av den förut berörda och alltså gällande regeln i 14 kap. 3 § vattenlagen gav möjlighet för bl.a. en skadelidande att få tillstånd att ta bort anläggningen med rätt att fritt förfoga över den. Enligt paragrafens fjärde stycke kunde anläggningen även övertas av en fastighetsägare vars fastighet skulle skadas av att anläggningen togs bort, varvid den nye ägaren fick underhållsansvaret för fastigheten. Den som övertog ansvaret behövde inte svara för andra skador än de som orsakades av bortskaffandet (9 kap. 11 § vattenlagen).⁵

Utöver vad som nu sagts gäller ett flertal andra lagregler om flottning. Här kan nämnas följande.

7 § Kungl. Maj:ts nådiga Stadga (1873:26) om avvitrning i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker, där Kronan och

⁴ I MÖD 2008:46 fann Miljööverdomstolen att det inte fanns någon ovillkorlig rätt till utrivning av ett par äldre kraftverksdammars, vars nya användning såsom spegeldammars reglerats i ett tillstånd till anläggandet av ett nytt kraftverk. Då dammarna hade en skadereglerande funktion, fick de inte – vid en ansökan utslutande enligt 19 § – rivas ut, så länge verksamheten vid det nya kraftverket fortgick.

⁵ Se SOU 2014:35 s. 495 ff.

andra virkesägare bl.a. förbehålls rätt till flottning i alla de vattendrag där flottled finns eller kan upprensas;

9 § lagen (1918:163) om sjöfynd, som beträffande sjunket eller ilandflutet virke hänvisar till 1919 års lag om flottning;

lagen (1929:404) om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionerna den 11 maj 1929, som innehåller vissa regler om flottning i vissa gränsälvar m.fl. (se art 1 och 4);

lagen (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929, där 10 § avser verkan av flottning;

lagen (1939:121) om hittegoods, där 10 § hänvisar till särskilda bestämmelser rörande virke som sjunkit i allmän flottled eller flutit i land vid en sådan flottled;

kungörelsen (1969:3990) om förvaltare för avlyst flottled; anläggningslagen (1973:1149), där 55 § reglerar situationen när väg ska byggas så att den korsar eller annars berör flottled;

lagen (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna, där i art. Xii:2 hänvisas till vad som särskilt överenskommits beträffande skattefrihet i Sverige och Finland för flottningsförening som bildats för flottning i flottled i Torne⁶ och Muonio älvar;

kustbevakningslagen (2019:32), där 3 kap. 2 § bland brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen nämner 1983 års lag om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled; och

22 kap. 5 § 1 miljöbalken, där det föreskrivs att viss kungörelse ska delges den som förvaltar allmän flottled.

I sammanhanget finns också anledning att nämna vissa regler i kulturmiljölagen (1986:950). Enligt 1 kap. 1 § är det en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för denna delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Särskilda skyddsregler gäller beträffande fornlämningar, vilka är lämningar av olika slag efter människors verksamhet under forna tider som har tillkommit genom äldre tiders bruk och är varaktigt övergivna, bl.a. lämningar efter arbetsliv och näringsfång (82 §). Detta gäller dock inte om det kan antas att lämningen tillkommit efter 1850. För yngre lämningar, det stora

flertalet flottningsanläggningar, gäller bara de allmänna reglerna om skydd och vård i 1 kap. 1 §.

Här kan slutligen nämnas att Vattenverksamhetsutredningens nämnda betänkande innehåller ett omfattande förslag till ändringar i vattenrätten, bl.a. angående tillståndsprövning och viss omprövning; dessutom föreslås lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet bli upphävd. Förslagen övervägs för närvarande i Miljödepartementet.

4 Rundfråga till länsstyrelserna

Utredningens rundfråga

I den inledande rundfrågan till länsstyrelserna ställdes följande frågor:

1. Förekommer några allmänna flottleder i länet som inte avlysts, och i så fall vilka? Har de medfört några speciella problem för länsstyrelsen?

2. Förekommer några andra kvarlämnade flottningsrännor eller andra flottningsanläggningar i länet? Medför de några speciella problem för länsstyrelsen exempelvis vid utrivning? I direktiven nämns möjligheten att kulturarvssynpunkter skulle göra sig gällande i sådana fall. Har länsstyrelsen erfarenhet av detta?

3. Vem anses äga sådana anläggningar som nämns under 2, och vem anses ansvara för deras tillstånd?

4. Förekommer alltjämt någon flottningsförening i länet som inte upplösts? Har de i så fall någon känd adress?

5 Finns alltjämt någon sådan särskild förvaltare verksam i länet som utsetts enligt 1919 års lag? Har förvaltaren i så fall någon känd adress?

6. Förekommer alltjämt sjunket eller ilandflutet flottningsvirke i någon omfattning i länet? Vällar det några problem?

7. (Rörande län som gränsar till Norge eller Finland:) Har länsstyrelsen kännedom om några särskilda frågor som uppkommit i samband med flottningens avslutning i älvar som till någon del går in i eller utgör gräns till grannlandet?

8. Är det i övrigt några frågor i samband med flottningsslågningens avveckling som länsstyrelsen vill framhålla?

Några resultat av rundfrågan

Svar inkom från alla länsstyrelser utom tre: länsstyrelserna i Södermanlands och Gotlands län (som tydligen ansåg sig sakna erfarenhet på området) samt i Örebro län, som inte hördes av. Dessutom inkom två rapporter med historiska uppgifter om flottningen, där kvarblivna flottningsanläggningar behandlades: dels Flottningslämningar i Blekinge, Kronobergs och Skåne län (2013), dels E. Törnlund, Flottningslämningar i Västerbottens län. Historisk översikt och kulturhistoriska värdekriterier (2004).⁷

Några säkra uppgifter om att icke avlysta allmänna flottningsleder skulle finnas i något län framkom inte. På något håll råder osäkerhet om viss flottled avlysts i dess helhet eller vad avlysning egentligen innebär. Det verkar emellertid rimligt att utgå från att inga allmänna flottningsleder i dag finns kvar. Kvarblivna flottningsanläggningar – dammar, murar, s.k. ledarmar, i vissa fall flottningsrännor eller andra större eller mindre anläggningar från flottningstiden förekommer ganska rikligt även i Sydsverige. Rörande anläggningarnas rättsliga ställning var meningarna delade. Flera länsstyrelser hänvisade till de nämnda uttalandena i SOU 2014:35 och ansåg kvarlämnade anläggningar numera tillhöra fastighetsägaren eller någon annan som övertagit anläggningen för användning i sin verksamhet. På ett par håll menade man att anläggningarna snarare tillhörde fastighetsägaren; i vart fall gällde detta anläggningar i tidigare enskild flottled. Underhållsansvarets betydelse framhölls; en dåligt underhållen damm eller annan anläggning kunde innebära en betydande risk för skador nedströms. En länsstyrelse påpekar betydelsen av vissa anläggningar för närboendes bostadsmiljö. En annan länsstyrelse utvecklar svårigheten att skilja mellan ”äkta” flottningsanläggningar, som tillkommit just för flottningens skull, och ”oäkta”, vilka avsetts för annan verksamhet men också använts för flottning och nu har betydelse t.ex. för kommunikationer över vattendraget i fråga.

Från flera länsstyrelser framhålls att många anläggningar kan ha ett högt, ibland mycket högt kulturhistoriskt värde. Tas de bort, kan det också påverka andra anläggningar vid vattendraget med liknande värde. Vad angår utrivning, medför dock regeln i 11 kap. 19 §

⁷ Eftersom åtskilliga länsstyrelser gav uttryck för tvekan beträffande svaren eller nöjde sig med att ge vissa allmänna synpunkter på frågorna har här inte upptagits någon statistik beträffande svaren, bara det intryck de i stort sett gav om olika länsstyrelsers inställning.

miljöbalken enligt en länsstyrelse att avvägningen i de allra flesta fall kommer att leda till att åtgärden beviljas. En annan länsstyrelse uppger att anläggningar med särskilt kulturhistoriskt värde numera ibland lämnas orörda; i andra fall sker en dokumentation.

På åtskilliga håll betraktades många anläggningar som vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer och bl.a. därför skadliga för vattenkvaliteten, vilket motiverade att de av miljöskäl togs bort eller att i vart fall man vidtog vissa återställningsåtgärder. Å andra sidan framhölls som nämnt de motstående kulturhistoriska värdena som ett argument för att åtminstone delar av anläggningar borde lämnas kvar.

Endast en flottningsförening synes alltjämt vara verksam för drivande av flottningsverk, dock bara i musealt syfte (Gävleborgs län). Vidare lär en enda förvaltare alltjämt vara verksam (i Värmlands län).

Vad angår sjunket eller ilandflutet flottningsvirke förekommer detta alltjämt enligt flera länsstyrelser, dock utan att ställa till större problem, fränsett att det kan vara tveksamt om rätten att ta hand om virket. En länsstyrelse hade erfarenhet av att en kommun eller en fastighetsägare ansöker om tillstånd att få ta bort sådant virke (jfr 14:3 vattenlagen och 16 § lagen om införande av miljöbalken). En länsstyrelse framhöll risken att båtar körde på timmer av detta slag, men det var oklart hur ofta det hände.

Flera länsstyrelser framhöll att ansvaret för flottningsanläggningar skulle behöva förtydligas. En länsstyrelse påpekade att man fortfarande hade nytta av regeln i 16 § lagen om införande av miljöbalken med hänvisningar, vilken inte borde ändras.

Andra yttranden

Även *Skogsstyrelsen* ombads komma med synpunkter på lagstiftningsfrågan, mot bakgrunden av en skiss som innebar att staten skulle ha ansvaret för kvarblivna flottningsanläggningar men att ansvaret och rätten att nyttja anläggningen kunde genom beslut av länsstyrelsen flyttas över till någon annan som använde den i sin verksamhet. Skogsstyrelsen inkom därefter i februari 2020 med en skrivelse där bl.a. anfördes:

Den sista flottningen genomfördes 1991 i Klarälven. Därefter har de sista verksamheten upphört och de särskilda flottningsföreningar som organiserats för uppgiften upplösts. Flottningen var på sin tid ett rätt

klurigt sätt att till förhållandevis låga kostnader klara av stora och tunga transportvolymerna av rundvirke i oländig terräng. Däremot krävde verksamheten en del särskild lagstiftning.

Nu för tiden är det svårt att se flottningsepoken som något annat än ren historia. Förutom att vi nu har billigare och effektivare transportsystem så har skogsindustrin numera helt andra krav på sin råvara, bland annat har man rätt höga krav på färskhet, vilket gör det synnerligen osannolikt att vi skulle behöva flotta virke i någon större omfattning i framtiden. Skogsstyrelsen har ur den synpunkten svårt att dra någon annan slutsats än att regelverket är obsolet och kan tas bort. Däremot finns några faktorer som bör övervägas.

Den ena är de kvarvarande flottningsanläggningarna. I och med att de ursprungliga juridiska ägarna (flottningsföreningarna) är upplösta ligger den föreslagna lösningen nära till hands. De är lämpligt att staten tar ett ansvar. Vi uppfattar också att det är länsstyrelsen som bör vara huvudmyndighet i de fallen. Den lösning du föreslår kanske inte är optimal, men vi uppfattar att den väl följer huvudfåran i hur man bör hantera anläggningar som inte längre har någon kvarvarande ägare.

Den andra är lite svårare och ställer faktiskt till fortlöpande/problem för samhället. Vi är oklara över om frågan har bäring på den nuvarande utredningen, men nämner den i alla fall. I samband med att man började flotta virke i ett vattendrag var det normalt att man behövde ta bort stenar och andra hinder ur vattendraget vilket var ett rätt omfattande arbete. På en del håll fick man även bygga dammar och andra anläggningar för att möjliggöra verksamheten. Särskilt borttagandet av stenar ur vattendragen har vi på senare tid förstått innebär att vattenhastigheten i våra vattendrag ökar så pass att mycket av de organiska ämnen som följer vattnet med ner mot havet inte kan brytas ner utan istället aktivt bidrar till den problematiska övergödning som förekommer särskilt i Östersjön, men även i västerhavet. För att hantera det problemet har Skogsstyrelsen tidigare, inom ramen för miljömålen, lämnat förslag till regeringen om att man bör initiera en större restaurering av gamla flottade vattendrag. Det har det inte blivit så mycket av. På sina håll genomför länsstyrelserna en del restaureringar – men omfattningen är fortfarande låg i förhållande till behovet. Att rubba, ta bort eller på annat sätt ändra eller skada fornlämning kräver länsstyrelsens tillstånd (2 kap. 12 §). Flertalet flottningsanläggningar lär dock ha tillkommit efter 1850. I så fall gäller bara den allmänna skyldigheten enligt lagen att visa hänsyn och aktsamhet beträffande kulturminnen och vid arbete se till att skador på kulturmiljön undviks och begränsas. En sådan skyldighet torde särskilt vila på fastighetsägare och offentliga myndigheter.

Yttrande har även inhämtats från *Riksantikvarieämbetet*, som i en skrivelse 8 april 2020 anfört bl.a.:

Flottningslämningsars kulturhistoriska värde avgörs inte primärt av tidpunkten för deras anläggande utan bedöms och graderas utifrån kriterier som handlar om:

- möjlighet till kunskap och förståelse (det kulturhistoriska informationsinnehållet och dess läsbarhet),
- kulturhistorisk helhet (kulturmiljöns ”fullständighet” med avseende på vad som finns kvar och hur mycket som har bevarats från en avgränsad kortare tidsperiod eller från olika skeden i längre utvecklingsförlopp) och
- kulturhistorisk relevans (kännetecknande eller särskilt betydande för sin tid och kontext).

Således kan flottningslämningar i många fall bedömas ha höga kulturhistoriska värden men ändå inte omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen eftersom rekvisitet ”antas ha tillkommit 1850 eller senare” inte uppfylls. Emellertid kan en länsstyrelse fornlämningsförklara flottningslämningar som tillkommit efter 1850 om det finns särskilda skäl med hänsyn till deras kulturhistoriska värde. Kulturmiljölagen har inte några allmänna hänsynsregler för flottningsanläggningar som inte är fornlämnningar. Som bekant gäller miljöbalken parallellt med kulturmiljölagen. Vid tillämpning av miljöbalken är kulturmiljön ett allmänt intresse som bevakas av i första hand länsstyrelserna. Kulturmiljöer ska skyddas och vårdas och de beaktas, t.ex. vid tillståndsärenden. De allmänna hänsynsreglerna samt även andra särskilda hänsynsregler, i t.ex. 11 kap., kan också tillämpas för att beakta eller visa hänsyn till kulturmiljöns intressen för de avvägningar som ska ske jfr med ekonomiska intressen eller naturvårdsintressen etc. Påverkan på kulturmiljöer redovisas och beaktas vid prövningar, t.ex. vid anläggande av fiskpassagelösningar eller utrivningar av flottledsdammar. Riksantikvarieämbetet hänvisar här de rapporter som tagits fram av vissa länsstyrelser (se ovan).⁸

Vad angår riktlinjer för Riksantikvarieämbetet, har ämbetet tagit fram kriterier på ett övergripande plan och som handlar om bedömning av kulturmiljöers känslighet i samband med vattenvårdsåtgärder som innebär fysiska miljöanpassningar vid sjöar och vattendrag. Dessa kriterier finns publicerade i rapporten *Kulturmiljöers känslighet*.⁹ I rapporten finns exempel rörande flottningsanläggningar/-lämningar men ämbetet har inte tagit ställning till vilka typer av flottnings-

⁸ Det tilläggs att de angivna kriterierna finns beskrivna i Riksantikvarieämbetets plattform för kulturhistorisk värdering och urval,

<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1234521/FULLTEXT01.pdf>.

⁹ <http://www.diva.portal.org/smash/get/diva2:1313708/FULLTEXT02.pdf>

anläggningar som är särskilt angelägna att behålla då sådana bedömningar kräver kunskap på en mer detaljerad nivå och utifrån de förut angivna kriterierna.

Beträffande anläggningar från tiden före 1850 hänvisas i brist på nationell överblick till länsstyrelsernas kulturmiljöfunktioner; och kulturmiljölagens regel om tillstånd till borttagande av fornlämning. Länsstyrelsens bedömning om tillstånd till ingrepp i fornlämning kan ges ska alltid utgå ifrån den enskilda fornlämningen och Riksantikvarieämbetet har därför inte någon generell inställning till bevarande av flottningslämningar.

5 Allmänna synpunkter

Enligt utredningsuppdraget ska utredas möjligheten att avveckla den nuvarande lagstiftningen om flottning och flottleder. En utgångspunkt blir då att man inte kan räkna med att flottning återupptas inom överskådlig tid i svenska vattendrag, i vart fall inte som affärsmässig verksamhet. Att behålla lagregler om flottning med hänsyn till att den kan bedrivas som hobby eller museiverksamhet – något som för närvarande lär pågå på en plats – behövs inte: här lär det räcka med att tillämpa allmänna regler om vattenverksamhet, kompletterade med eventuella myndighetsföreskrifter.

Större betydelse har frågorna dels vad som ska ske med den egendom som blivit kvar sedan flottningen upphört, dels under vilka förutsättningar sådan egendom kan bortskaffas när den medför skaderisker, miljöproblem eller andra olägenheter.

Som framgått av det föregående synes flertalet av de bestämmelser i vattenlagen, vilka enligt lagen om införande av MB alltjämt skulle gälla, nu sakna tillämpning och bör kunna upphävas. Kvar skulle dock bli regler om utrivning och annat bortskaffande av flottningsanläggningar, inbegripet vissa bestämmelser om ersättning och skadestånd för skada och förlust i sammanhanget. Sådana frågor kan alltjämt få praktisk betydelse. Att i nya övergångsregler hänvisa till den redan upphävda vattenlagens bestämmelser, eventuellt såsom de utformats i lagen om införande av MB, är naturligtvis möjligt, men det kan finnas flera skäl att söka en annan lösning. Hänvisningar till regler som för länge sedan upphävts genom olika övergångsbestämmelser innebär en krånglig och ganska svårtillgänglig ordning. Dessutom kan det finnas anledning att ta hänsyn till utvecklingen på senare år och dagens inställning till skyddet av vattenmiljön, liksom också den ökade medvetenheten om de kulturvärden som dessa lämningar av flottningsverksamheten representerar. Vidare saknas bestämmelser om hur man ska hantera

frågor om sådana flottningsanläggningar som alltjämt används eller är användbara för olika ändamål. Vill man nu reglera dessa frågor, synes det av sådana skäl lämpligare att i en ny lag om vissa åtgärder efter flottningsens upphörande ge bestämmelser om avvecklingen av flottningsverksamheten, inbegripet hanteringen av kvarblivna anläggningar. Samtidigt bör då, i enlighet med uppdraget, upphävas en rad flottningsbestämmelser som nu saknar tillämpning. Närmast ska diskuteras hur en sådan lagstiftning skulle kunna utformas.

6 Behövs lagstiftning om flottning?

En reglering för kvarlämnade flottningsanläggningar bör övervägas i ett annat sammanhang

Vad först angår rätten till anläggningarna, synes de flesta länsstyrelser ansluta sig till slutsatserna i SOU 2014:35 om att anläggningarna numera saknar ägare, eller i varje fall inte uttalar någon annan uppfattning. Det förekommer dock också andra åsikter om rättsläget: anläggningarna skulle åtminstone som huvudregel tillhöra fastighetsägaren eller någon annan som använder anläggningen i sin verksamhet. Man kan vidare tveka under vilka förhållanden andra än staten ska kunna överta nyttjandet och ansvaret för anläggningar av detta slag, liksom också vilken roll hänsyn till vattenmiljön och eventuella kulturhistoriska synpunkter ska spela när fråga uppkommer om anläggningen ska rivas ut eller annars tas bort.

Vad gäller det nuvarande rättsläget, kan den ståndpunkt till ägarfrågan som bl.a. vattenverksamhetsutredningen intagit i sitt betänkande såtillvida synas anmärkningsvärd som det inte är vanligt att ett fast föremål på en fastighet inte anses tillhöra vare sig fastighetsägaren eller någon annan, oavsett vem som brukar föremålet. Det är förståeligt att man i vissa länsstyrelser antar att en övergiven flottningsanläggning numera ägs av fastighetsägaren. Betänkandets slutsats om rättsläget stämmer emellertid med inställningen i äldre utredningar och synes väl underbyggd. Den beskrivna ordningen utgör också en lämplig utgångspunkt för en närmare reglering av förhållandena kring anläggningarna. Det finns alltså skäl att godta betänkandets inställning till anläggningarnas rättsliga status: man skulle utgå från att, om inte annat framkommit, anläggningen skulle sakna ägare men att staten skulle svara för anläggningens skick. Staten skulle alltså normalt vara befogad att vidta åtgärder med den. Rimligen bör man emellertid ta hänsyn till

att enskilda – företagare eller någon gång privatpersoner – mera varaktigt använt en anläggning för egen verksamhet. Är detta fastighetsägaren lär det i regel ta sig lämpligt att han eller hon övertar anläggningen, som då kommer att införlivas med hans eller hennes fastighet. Fastighetsägaren kommer då också att svara för dess underhåll (11:17 MB). Som förut nämnts finns i lagen om införande av miljöbalken en särskild regel om anläggningar för en avlyst allmän flottled, vilken delvis tillvaratar dessa synpunkter. En sådan anläggning får bortskaffas efter tillstånd av mark- och miljödomstolen, varvid den som bortskaffat den får fritt förfoga över den. Något tillstånd behövs inte om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av bortskaffandet. Under vissa förutsättningar kan domstolen också förordna om att anläggningen ska få övertas av en fastighetsägare, ett vattenföretag eller, till skydd för allmänna intressen, av staten, en kommun eller ett vattenförbund.

Denna bestämmelse utgår alltså från att anläggningen ska bortskaffas. Också annars kan det emellertid finnas ett behov av att reglera dess användning. Även när fastighetsägaren saknar intresse bör annan som använder anläggningen mera varaktigt kunna få rätt till fortsatt nyttjande, också då han eller hon inte kan visa eller ens göra sannolikt att han eller hon är dess ägare. I vissa fall kan också staten, en kommun eller ett vattenförbund – ha intresse av att använda anläggningen för allmänt ändamål.

Det kan alltså finnas behov av regler som gör det möjligt att föra över rätten att använda anläggningen till annan än staten, även när den inte ska bortskaffas. Att i lag reglera de närmare villkoren för ett sådant övertagande synes inte lämpligt – här kan förhållandena växla. Man kan också sätta i fråga om dessa ärenden, som ofta avser anläggningar av lågt värde, inte borde kunna handläggas på enklare sätt än i en domstolsprocess. De borde kunna avgöras av länsstyrelsen enligt vad som i det enskilda fallet ter sig lämpligt och rimligt.

Länsstyrelsen skulle alltså, om fråga uppkommer om rätten till anläggningen, efter att ha hört berörda parter kunna besluta om att fastighetsägaren ska överta denna, om eventuell nyttjanderätt till anläggningen, om villkor för nyttjandet och om underhållsansvaret. Att ta ut särskilt vederlag för nyttjandet lär inte alltid framstå som skäligt. I allmänhet torde anläggningens värde vara lågt oavsett vad som gäller om ansvaret för deras underhåll. Nyttjanderättshavaren

bör däremot i gengäld för nyttjandet få ta över ansvaret för anläggningens underhåll och skötsel.

Oavsett vad som närmare kommer att gälla om villkoren för anläggningarnas nyttjande torde i praktiken det ofta bli fråga om utrivning eller annat bortskaffande, helt eller delvis, av anläggningen. Beträffande utrivning bör nuvarande regler i 11 kap. 19 och 20 §§ kunna användas också beträffande kvarblivna flottningsanläggningar av olika slag.¹⁰ När det gäller mindre ingripande åtgärder för att ta bort en anläggning bör också krävas tillstånd. Det synes dock inte vara behövligt att detta ges av domstol. Dessa anläggningar har knappast större betydelse vare sig för vattenmiljön eller för kulturmiljön. Det förefaller tillräckligt att länsstyrelsen i länet prövar frågan om bortskaffandet och dess följder. Här bör samma möjlighet finnas som vid utrivning att behålla anläggningen i tidigare skick efter en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen på liknande sätt som gäller för utrivning. Skillnaden skulle alltså bara bli att bortskaffandet sker efter ett enklare förfarande.

Vad närmare angår den avvägning som i båda fallen får ske i tillståndsärendet kan det finnas anledning att i lagen uttryckligen nämna hänsyn till anläggningens värde för kulturmiljön som ett förhållande som bör beaktas vid prövningen. För att nå en lämplig balans mellan intressena bör då också erinras om den betydelse en anläggning eller i vart fall dess avlägsnande kan få för vattenmiljön; också detta är en synpunkt som betonats i utredningsmaterialet.

Även i övrigt bör reglerna i 11 kap. 19 och 20 §§ tillämpas i fråga om annat bortskaffande än utrivning.

Vad angår ansvaret för bristande underhåll av anläggningen bör också den som övertagit anläggningen för nyttjande ha ett ansvar för sådana brister. Överflyttas ansvaret på fastighetsägaren bör samma regler gälla som om fastighetsägaren ägde anläggningen (se 11 kap. 17 och 18 §§ miljöbalken). Om någon annan får överta nyttjandet bör underhållsansvaret i regel övertas av denne. I 11 kap. 17 § andra stycket finns regler om överflyttande av underhåll av vattenanläggning på annan användare än ägaren. Motsvarande bör gälla när underhåll av flottningsanläggning överflyttas på annan nyttjare än fastighetsägaren.

¹⁰ Genom att hänvisningen till lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled utgår.

Vidare bör länsstyrelsen ha möjlighet att låta staten behålla ansvaret trots överflyttningen av nyttjandet, varvid staten bör svara solidariskt med nyttjaren.

Det sagda innebär att vissa tillståndsbeslut flyttas över från domstol till vederbörande länsstyrelse. Som framhållits är anledningen att flertalet tillståndskrävande åtgärder inte kan väntas bli särskilt ingripande eller på annat sätt komplicerade. Anser man ändå rättssäkerheten fordra att en domstol tar ställning också till andra frågor än utrivning bör motsvarande regler kunna tillämpas om förutsättningarna för tillstånd.

En annan återstod av tidigare flottning utgör flottat virke, som alltjämt lär anträffas i vattendrag eller på dess stränder. Det anses svårt att konstatera vilka som ägt sådant virke. 1919 års lag innehåller vissa regler om tillvaratagande av virket. Enligt 72 § första stycket får virket under vissa förutsättningar tas bort från allmän flottled av den som kan lida men av förhållandet. Andra stycket föreskriver att om allmän flottled blivit avlyst, var och en får ta upp sjunket virke med rätt att förfoga över det, varvid dock känd ägare eller förvaltare som utsetts med anledning av avlysningen först ska tillsägas och få skälig tid att avlägsna virket; sedan tre år gått efter avlysningen krävs ingen föregående tillsägelse.

Såvitt känt är alla allmänna flottleder avlysta sedan mer än tre år. Det finns ingen rimlig anledning att ändå behålla en krånglig ordning för den händelse något flottat virke nu anträffas i något vattendrag eller på dess stränder. I konsekvens med promemorians standpunkt angående rätten till flottningsanläggningar och av liknande skäl bör gälla att flottat virke numera inte tillhör någon och kan tas tillvara av envar.

Skogsstyrelsen har i sitt förut återgivna yttrande tagit upp vissa miljöproblem som möter vid restaurering av vattendrag efter flottningens upphörande. Frågan om en närmare reglering av denna form av vattenverksamhet ligger dock utanför utredningsuppdraget och får prövas i annat sammanhang.

Den lagstiftning som nu kommer i fråga skulle alltså innehålla regler om den fortsatta hanteringen av vissa kvarlämnade flottningsanläggningar, inbegripet det ansvar anläggningens ägare eller brukare i fortsättningen bör ha för skador som anläggningen orsakat. Samtidigt skulle vissa författningsbestämmelser rörande flottning upphävas, bland dem hänvisningen i lagen om införande av miljö-

balken till 14 kap. 3 § vattenlagen – en regel som till stor del motsvarar den nya bestämmelsen om länsstyrelsens möjlighet att förfoga över rätten till anläggningar. Ett utkast till reglering av dessa frågor – lagtext med kort kommentar – har tagits in som *bilaga 2* i promemorian.

En lagstiftning med detta innehåll torde inte medföra några större förändringar i den nuvarande hanteringen av flottningsanläggningar eller möjligen kvarblivet timmer från flottningen. Den väsentliga fördelen torde bli att rättsläget klargörs på vissa punkter av praktisk betydelse, något som också kan medföra att anläggningarna utnyttjas på ett mera rationellt sätt än tidigare. Regleringen bör också kunna underlätta myndigheternas, särskilt länsstyrelsens hantering av uppkommande ärenden angående sådana anläggningar. Någon mera ingående konsekvensutredning sker inte i detta sammanhang, eftersom promemorian – som framgår av fortsättningen – inte utmynnar i något lagförslag i denna del.

Innan ett sådant lagförslag läggs fram bör nämligen en väsentlig fråga tas upp. Hur förhåller sig förslaget till en möjlig utveckling av vattenrätten? En självklar förutsättning är att det är förenligt med andra reformplaner på området. Som förut nämnts har Vattenverksamhetsutredningen i betänkandet SOU 2014:35 lagt fram vissa förslag som håller på att övervägas i miljödepartementet. De går bl.a. ut på nya regler om tillståndsprovning och omprovning samt upphävande av lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. I vilken utsträckning förslagen förverkligas är dock helt oklart för närvarande. Man får i alla händelser räkna med att den vattenrättsliga lagstiftningen åtminstone delvis kommer att väsentligt omarbetas. Den här skisserade lagen om flottningsanläggningar rör visserligen knappast några centrala vattenrättsliga frågor, men den kan ändå antas bli berörd av den fortsatta utvecklingen i sådan grad att en lagreglering i dag skulle vila på en alltför osäker grund. Av sådana skäl synes det trots allt lämpligast att avvakta med den lagstiftning som här har diskuterats: den bör bedömas i ett annat, större sammanhang.

Det kan naturligtvis verka otillfredsställande att vänta med en lagreglering i ett så pass oklart rättsläge, där bl.a. ansvaret för underhåll av flottningsanläggningarna delvis är olöst. Man kan emellertid vänta att berörda parter accepterar vattenverksamhetens syn på anläggningarna, som också fått stöd i denna promemoria. Den

nuvarande ordningen, som ger vissa möjligheter till ingripande mot riskabla anläggningar, får antas fungera hjälpligt ännu en tid. I alla händelser torde, fränsett vissa utrivningsärenden, inte några större värden stå på spel vid hanteringen av anläggningarna. Och i fråga om utrivning sker ingen ändring i rättsläget enligt promemorians lagförslag.

Oanvändbara bestämmelser om flottning bör upphävas redan nu

I så fall återstår här bara att pröva vilka lagar eller lagrum som mist sin betydelse i och med flottningens upphörande och därför kan upphävas. Utredningsuppdraget synes bygga på uppfattningen att en sådan avveckling av flottningslagstiftningen skulle innebära en angelägen förenkling av regelsystemet på området; det skulle underlätta en senare reform av vattenlagstiftningen om man slapp ta hänsyn till alla de bestämmelser om flottning som formellt berörs av en lagstiftning på området. Promemorian utgår från denna inställning.

Som framhålls i utredningsdirektiven kan det dock finnas ett tänkbart skäl för att behålla åtminstone delar av denna lagstiftning. Fastän flottning inte längre förekommer i Sverige, borde det kanske övervägas om det i framtiden skulle kunna uppstå ett behov av flottning, t.ex. vid olika typer av kriser, och om den nuvarande flottningslagstiftningen eller delar av den skulle behållas för att underlätta ett återupptagande i detta läge. Under utredningens arbete har emellertid inte framkommit någonting som skulle tyda på att flottning skulle kunna åter bli aktuell inom överskådlig tid. Det kan naturligtvis inte helt uteslutas att exempelvis vid en uppkommande energikris man skulle behöva tillgripa flottning i stället för transporter av timmer på väg eller järnväg. Det kunde sägas att ett behov av detta slag kan uppkomma snabbt och att det då krävs regler för verksamheten. Emellertid bör framhållas att en återupptagen flottning måste försvåras av de förändrade förhållandena i vattendragen, bl.a. alla de åtgärder för återställning och nya anläggningar som förekommit sedan flottningen upphörde. Flottleder och andra anläggningar har till stor del blivit oanvändbara. Det skulle fordras omfattande och tämligen tidsödande åtgärder för att göra flottningen praktiskt möjlig. En ny flottningsverksamhet skulle med all

sannolikhet komma att utövas under andra förutsättningar än den tidigare. Även om nuvarande flottningslagstiftning kunde fungera fram till 1990-talet är det mindre sannolikt att den skulle vara lämpad för en återupptagen flottning; här kan hänvisas till Skogsstyrelsens tidigare återgivna synpunkter i ärendet. Bland annat får man räkna med att systemet med flottningsföreningar inte skulle visa sig lämpligt att återinföra; verksamheten kan behöva organiseras på annat sätt. Att ändå behålla nuvarande lagstiftning i hopp om att den skulle visa sig användbar en gång i framtiden ter sig därför inte motiverat. Vid ett eventuellt nytt behov av flottning bör dessutom lagstiftaren ha tid att innan vattendragen är i sådant skick att flottning kan komma i fråga åstadkomma en lämplig reglering med ledning av erfarenheter rörande den tidigare lagstiftningen på området. Det saknas alltså anledning att som ett inslag i krisberedskapen behålla en flottningslagstiftning som inte längre används och inte kan antas bli användbar i en framtid.

Från denna synpunkt torde alltså det inte finnas hinder att upphäva de lagregler om flottning som i dag saknar aktualitet. Bland annat gäller detta de båda flottningslagarna av 1919 och 1983; det är svårt att finna någon bestämmelse som kan tänkas få betydelse i nuvarande läge. (Angående regeln i 82 a § om förvaltning av medel för återställning, se nedan.) Dessutom bör en rad andra hänvisningar till flottningsverksamhet kunna utgå; i vissa fall räcker det med att ordet "flottning" eller "flottled" tas bort, men i andra lagar bör lämpligen en hel mening utgå eller ändras.

Vissa lagregler om flottningens rättsverkningar kan dock inte gärna avskaffas i detta sammanhang. Bestämmelser som avser nordiska konventioner rörande flottningsverksamhet är inte så lätta att upphäva på detta vis, även om man kan konstatera att flottningen upphört också i grannlandet. Här behövs ett samarbete med grannlandets regeringar vilket lär ligga utanför utredningsuppdraget. I varje fall bör därför dessa bestämmelser behållas tills vidare.

Närmare kan sägas följande:

9 § lagen (1918:163) om sjöfynd innehåller en hänvisning till 1919 års lag om flottning i fråga om sjunket eller ilandflutet virke. Hänvisningen bör kunna utgå.

Lagen (1929:404) om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionerna den 11 maj 1929, innehåller bl.a. regler om flottning i vissa gränsälvar m.fl. (se art 1 och 4). Även om

kommersiell flottning lär ha upphört också i Norge bör som sagt en lagregel med denna räckvidd inte upphävas i detta sammanhang. Detsamma gäller lagen (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929.

11 § lagen (1938:121) om hittegoods hänvisar till särskilda bestämmelser rörande virke som sjunkit i allmän flottled eller flutit i land vid en sådan flottled. Sådana särskilda bestämmelser ska inte gälla i fortsättningen, och hittegodslagens hänvisning bör därför kunna utgå.

Kungörelse (1969:399) om förvaltare av avlyst flottled bör kunna upphävas även om det allttjämt finns en verksam förvaltare (se nedan).

I 55 § anläggningslagen (1973:1149) regleras situationen där väg ska byggas så att den korsar eller annars berör bl.a. flottled. Paragrafen bör upphävas i vad den avser väg som berör flottled

I 22 kap. 5 § miljöbalken föreskrivs att viss kungörelse ska delges den som förvaltar allmän flottled. Bestämmelsen bör upphävas i detta avseende.

Lagen (1998:811) om införande av miljöbalken innehåller i 16 § särskilda övergångsbestämmelser till 11 kap. miljöbalken. Där sägs att i fråga om allmänna flottleder ska fortfarande tillämpas bestämmelserna i vattenlagen (1983:291) om

1. rådhighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2,
2. särskilda tvångsrätter i 8 kap. 1 § första stycket 3,
3. ersättning i 9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §,
4. prövningen av vattenmål i 13 kap. 13 § första stycket 8,
5. utrivning i 14 kap. 3 §, och
6. omprovning i 15 kap. 9 §.

Vidare tillägs, att vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen skall i stället gälla mark- och miljödomstolen.

Reglerna i punkt 1–4 och 6. gäller användning av allmän flottled och kan upphävas. Bestämmelsen i punkt 5, som handlar om bortskaffande m.m. av anläggningar i avlysta flottleder, kan antas allttjämt ha praktisk betydelse och bör inte upphävas i detta sammanhang.

Enligt 16 § tredje stycket lagen om införande av miljöbalken gäller vidare vattenlagen bl.a. i den utsträckning som framgår av 7 och 13 §§ lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled. Även

denna bestämmelse reglerar förhållanden som saknar aktualitet när flottningen upphört och kan upphävas.

I 3 kap. 2 § kustbevakningslagen (2019:32), anges bland brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen 1983 års lag om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled. Bestämmelsen bör upphävas i denna del.

Enligt vad som framgått av rundfrågan till länsstyrelserna finns numera bara en förvaltare av avlyst flottningsled, verksam i Värmlands län. Dennes arbete med behövliga åtgärder för återställning av flottningsanläggningar, vilka för länets del varit mycket omfattande, kan enligt länsstyrelsen väntas pågå åtminstone till 2023. Att på grund av denna ende förvaltares verksamhet behålla en rad författningsregler om flottning stämmer mindre väl med utredningsdirektiven. Frågan kan hanteras på så sätt att det i stället anges i övergångsregler att nuvarande regler alljämt ska tillämpas i fråga om en redan utsedd förvaltare och dennes verksamhet.

Utredningen föreslår alltså att följande författningar eller författningsbestämmelser upphävs eller ändras:

A. Författningar som bör upphävas i sin helhet

Lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled;

Lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled; och

Kungörelsen (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled

B. Lag- och andra författningsbestämmelser som bör ändras eller upphävas såvitt avser flottning eller flottleder

9 § lagen (1918:163) om sjöfynd,

16 § första stycket 1–4 och 6 samt tredje stycket lagen (1998:811) om införande av miljöbalken;

55 § anläggningslagen (1973:1149),

22 kap. 5 § miljöbalken,

3 kap. 2 § kustbevakningslagen (2019:32), såvitt angår hänvisningen till lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled, och

11 § lagen (1938:121) om hittegoods.

7   Konsekvenser

Med tanke på att lagförslaget inte torde medföra några praktiska följder för vattenverksamheten eller i övrigt, torde någon konsekvensutredning enligt kommittéförordningens regler inte vara nödvändig. Det räcker med att konstatera att om förslaget genomförs det sker en sådan förenkling av lagstiftningsarbetet som avsetts med uppdraget. De ekonomiska verkningarna av förenklingen kan antas bli obetydliga.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Som framgått ovan fyller stora delar av flottningslagstiftningen inte längre något behov. Lagstiftningen i de delarna bör därför upphöra att gälla så snart som möjligt. Detta bedöms kunna ske vid utgången av 2021. Samtidigt med detta bör hänvisningar till den upphävda lagstiftningen i annan lagstiftning utgå.

Eftersom det, såvitt känt, fortfarande finns en verksam förvaltare för avlyst flottled, bör denna ges möjlighet att slutföra sitt uppdrag. Bestämmelser i den upphävda lagstiftningen bör därför fortfarande gälla i fråga om en förvaltare som har utsetts före ikraftträdandet.

Några särskilda övergångsbestämmelser, förutom såvitt avser den nämnda förvaltarens verksamhet, synes inte behövliga. Ingen av dessa författningar synes i övrigt tillämpas idag.

9 Författningskommentar

Förslag till lagar om upphävande av lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled, lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled och kungörelse (1969:399) om förvaltare för avlyst flottled samt följdändringar

Förslagen innebär att ett obsolet regelverk, dvs. ett regelverk som inte längre tillämpas, kommer att upphävas. Med anledning av detta görs ett antal följdändringar i annan författning, som innebär att hänvisningar till det upphävda regelverket utgår.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den s.k. flottningsslagsstiftningen upphör i allt väsentligt att gälla vid utgången av 2021.

Vissa av bestämmelserna i de upphävda författningarna rör sådana förvaltare som har utsetts för att överta en avlyst flottleds tillhörigheter och vidta erforderliga åtgärder med dessa samt besluta om och låta utföra behövliga återställningsåtgärder (se 82 a § lagen [1919:426] om flottning i allmän flottled).

Regelverket ska, i förekommande fall, fortsätta att gälla för en förvaltare som redan hade utsetts vid utgången av 2021. Denne ges därmed möjlighet att slutföra sitt uppdrag enligt nu gällande regelverk.

Utredningsuppdraget

Avveckling av flottningslagstiftningen

Sammanfattning

Mot bakgrund av att flottning inte längre förekommer i Sverige ska en utredare överväga om flottningslagstiftningen helt eller delvis bör upphävas. Utredaren ska lämna de författningsförslag som i så fall behövs. Utredningen ska utföras av Bertil Bengtsson inom ramen för tidigare lämnat stående uppdrag (Ju 2000:N).

Utredningen ska redovisas senast den 1 september 2020.

Flottningslagstiftningen

Flottning av virke förekommer inte längre i Sverige. Det finns emellertid författningsreglering på området som formellt sett fortfarande gäller.

Lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled trädde i kraft den 1 januari 1920. Lagen gäller flottning i sådana flottleder där var och en har rätt att flotta (allmänna flottleder) och innehåller bl.a. bestämmelser om hur flottgods får framföras, ersättning för flottningsskada, allmän flottleds upplåtande och användning, flottningföreningar, ordningsföreskrifter för deltagande i allmän flottning, tillsyn över allmänna flottleder och flottningföreningar samt straffbestämmelser.

Lagen (1983:294) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled trädde i kraft den 1 januari 1984. Samtidigt upphävdes viss äldre lagstiftning. Förutom bestämmelser om inrättande, utvidgning

och avlysning innehåller lagen bestämmelser som ger möjlighet att meddela särskilda föreskrifter om hur allmän flottled ska ordnas och användas samt en straffbestämmelse för den som bryter mot en sådan föreskrift.

Mot bakgrund av att flottning inte längre förekommer i Sverige har det i tidigare sammanhang föreslagits att straffbestämmelserna i dessa båda lagar är obsoleta, dvs. inte längre tillämpbara trots att de formellt sett gäller, och att de ska upphävas. Däremot har det inte ansetts helt klart om även övriga bestämmelser i lagarna är obsoleta (se SOU 2013:38 Vad bör straffas? s. 530 f.). Det kan inte uteslutas att vissa bestämmelser, särskilt sådana som är av associationsrättslig karaktär, fortfarande fyller en funktion.

Det kan inte heller uteslutas att det finns kulturarvmässiga intressen som berörs av flottningstagstiftningen eller att det finns bestämmelser i flottningstagstiftningen som har betydelse för Sveriges överenskommelser med andra nordiska länder.

Det finns anledning att ta ett helhetsgrepp och överväga om de ovan nämnda lagarna helt eller delvis bör upphävas. Detsamma gäller bestämmelser om flottning och flottleder som kan finnas i andra författningar. Eventuellt behöver ett sådant upphävande åtföljas av en reglering övergångsvis eller tills vidare för vissa situationer.

Utredningen

Utredaren ska överväga om lagen om flottning i allmän flottled och lagen om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän flottled fortfarande fyller en funktion eller bör upphävas, helt eller delvis. Utredaren ska även se över de hänvisningar till nämnda lagar som kan finnas i andra författningar samt övrig förekommande reglering av flottning och flottleder för att se om bestämmelserna kan upphävas. Utredaren ska lämna de författningsförslag som i så fall behövs.

Det har i tidigare sammanhang gjorts bedömningen att anläggningar i avlysta eller nedlagda flottleder saknar såväl ägare som någon

underhållsansvarig (se SOU 2014:35 s. 485 f.). Ett upphävande av bestämmelser om flottning och flottleder bör inte riskera att negativt påverka förutsättningarna att fastställa vem som ansvarar för vidtagande av sådana återställningsåtgärder som fortfarande kan behövas i de aktuella vattnen.

Trots att flottning inte längre förekommer i Sverige finns det anledning att överväga om det i framtiden skulle kunna uppstå ett behov av flottning, t.ex. vid olika typer av kriser, och om den nuvarande flottningslagstiftningen eller delar av den i så fall skulle kunna fylla en funktion.

Genomförande, samråd och eventuella konsekvenser

Utredaren ska i den utsträckning det bedöms påkallat inhämta synpunkter från berörda organisationer och myndigheter, däribland Länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Konsekvenserna av utredarens förslag ska belysas allsidigt. Konsekvensutredningen ska utarbetas i enlighet med 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Utredningen ska redovisas senast den 1 september 2020.

Utkast till lagstiftning om flottningsanläggningar

Lag om åtgärder efter flottningsens upphörande i Sverige

1 § I denna lag avses med flottningsanläggning dammar, murar, ledarlar, flottningsrännor och andra fasta anläggningar som använts vid flottnings och blivit kvar efter flottningsens upphörande.

Paragrafen ger en bestämmelse av flottningsanläggning såsom begreppet används i denna lag. Det omfattar inte lösa föremål som används vid flottnings, inte heller flottat timmer,

2 §. Om en flottningsanläggning saknar ägare är staten ansvarig för dess underhåll.

Som framgår av allmänmotiveringen finns det anledning att ansluta sig till den ståndpunkt bl.a. vattenverksamhetsutredningen intagit, att staten ansvarar för underhållet av ägarlösa flottningsanläggningar, dock utan att vara ägare till denna. Staten kan dock frita sig från underhållsansvaret genom att visa att anläggningen tillhör någon annan. Genom att utverka förordnande enligt 3 § kan staten vidare få anläggningen övertagen av fastighetsägaren eller i vissa fall få ansvaret överfört på en nyttjare av anläggningen, varvid dock staten skulle kunna kvarstå som solidariskt ansvarig för skador uppkomna på grund av anläggningens skick.

3 § Staten, kommun, vattenförbund, berörd fastighetsägare eller den som nyttjat flottningsanläggningen varaktigt kan vid länsstyrelsen i det län där anläggningen finns ansöka om reglering av de rättsliga förhållandena beträffande anläggningen. Länsstyrelsen kan då efter att ha hört berörda parter bestämma att anläggningen mot skäligt vederlag ska övertas av fastighetsägaren eller nyttjas av någon annan under viss tid.

Ska anläggningen övertas av fastighetsägaren, gäller om dess underhåll vad som sägs i 11 kap. 17 och 18 §§ miljöbalken.

Om anläggningen ska nyttjas av någon annan än fastighetsägaren, får länsstyrelsen besluta att nyttjaren ska ansvara för underhåll av anläggningen och för skada orsakad av brister i underhållet. Om det behövs får länsstyrelsen föreskriva att staten ska ansvara solidariskt med nyttjaren för sådan skada.

Paragrafen har behandlats i allmänmotiveringen. Den ger berörda parter en möjlighet att genom beslut av länsstyrelsen få rättslaget beträffande flottningsanläggningen klarlagt och ordnat på ett praktiskt lämpligt och rimligt sätt som tillgodoser berörda parterers intressen,

Till en början nämns möjligheten att anläggningen övertas av fastighetsägaren. Den blir då en del av hans fastighet och omfattas av hans underhållsskyldighet enligt 11 kap. 17 och 18 §§ miljöbalken, något som för tydlighetens skull angetts i paragrafens andra stycke.

Vidare kan anläggningen upplåtas för nyttjande av någon annan än fastighetsägaren – i allmänhet någon som redan varaktigt nyttjat den – på villkor som länsstyrelsen bestämmer. När det gäller ersättning för nyttjande av en anläggning, är att märka att om detta är förenat med underhåll av anläggningen det ibland kan vara mindre skäligt att belasta nyttjaren med ett vederlag vid sidan av underhållsansvaret; värdet av att använda anläggningen för den egna verksamheten kan vara obetydligt. Verkar det ovisst om nyttjaren ska kunna utge skadestånd vid missöden med anläggningen kan det vidare vara motiverat att staten tar på sig ett solidariskt ansvar för uppkommande skador. – Också beträffande fastighetsägarens övertagande av anläggningen, varmed följer ett underhållsansvar, bör man observera att anläggningen sällan har något större värde

Det är att märka att anläggningar som upplåts till nyttjande inte utgör del av den fasta egendomen, varför de tvingande bestämmelserna i jordabalken inte blir tillämpliga; i fråga om nyttjanderätt till lös egendom saknas ju tvingande regler. Här blir allmänna kontraktsrättsliga principer tillämpliga.

Paragrafen ger möjlighet att upplåta nyttjande till anläggningen också till någon annan än tidigare användare, om detta framstår som lämpligt och rimligt. I första hand bör dock tidigare nyttjaren komma i fråga, om han vill fortsätta sitt bruk.

4 § I fråga om utrivning av en flottningsanläggning tillämpas bestämmelserna i miljöbalken. Vid en avvägning enligt 11 kap. 20 § miljöbalken ska då särskilt beaktas anläggningens inverkan på vattenmiljön och å andra sidan dess värde för kulturmiljön.

Beträffande annat borttagande av flottningsanläggningen, tillämpas 11 kap. 19 och 20 §§ samt 31 kap. 19 § miljöbalken. Vid avvägningen gäller första stycket andra meningen. Beslut i ärendet fattas av länsstyrelsen. Talan mot länsstyrelsens beslut förs vid mark-och miljödomstol.

Beträffande utrivning av flottningsanläggning tillämpas samma regler som annars, varvid dock särskilt erinras om vissa faktorer som bör beaktas viden avvägning mot allmänna intressen. Är det fråga om annat borttagande – alltså en mindre ingripande åtgärd – föreskrivs även i detta fall ett enklare förfarande där länsstyrelsen bestämmer om åtgärden ska tillåtas och eventuell ersättning.

5 § Flottat virke som anträffas i eller vid sjöar eller vattendrag utan känd ägare får var och en ta hand om och förfoga över.

Bestämmelsen utgår från att flottat virke inte har någon ägare, om inte detta framgår av förhållandena där det anträffas. Var och en får då tillgodogöra sig virket.

Denna lag träder i kraft den ***

I övergångsbestämmelser bör anges vissa bestämmelser som bör upphävas i anledning av den nya lagstiftningen. Utöver vad som anges i promemorians förslag till lagtext gäller det bl.a. hänvisningen i 16 § första stycket 5 lagen om införande av miljöbalken till 14 kap. 3 § vattenlagen.